

מבואר בברייתות שכל זה אמור רק במקום שיש בית דין קבועים, כגון בארץ ישראל, בבבל בסוריא ובאלכסנדריה בשעתו, וכן בכל מקום ששלוחי ראש חדש מגיעים, אבל בשאר מקומות אין מעלים מנשיאות כפים כלל.

להלכה מבואר ברמב"ם (איסור"ב כ, ט) שאין מעלים מנשיאות כפים ליוחסין, אבל מעלים לתרומה דרבנן. והתוס' (כה: ד"ה נאמן) כתבו שמעלים מנשיאות כפים לתרומה דאורייתא, ורק מבני ברזילי לא העלום לתרומה דאורייתא [ל'אבעית אימא'] מפני שהורעה חזקתם. (וכן מבואר מהברייתות כפי שבארו בגמרא, דלמ"ד אין מעלים מתרומה ליוחסין, מעלים מנשיאות כפים לתרומה / חלה דאורייתא).

והמנהג בזמן הזה שאין מעלים מנשיאות כפים [והוא הדין מפדיון הבן], אף לא לתרומה דרבנן. [והטעם בזה משום בלבול הגלויות ועירוב המשפחות, או אפשר שמעיקר הדין הכהנים בחזקתם אלא שא"כ היה לנו לתקן שלא יעלו הכהנים לנשיאות כפים ולתורה על פי עצמם, ואין ידינו תקיפה לתקן זאת], (ע' ים של שלמה ב"ק ה, לה; רמ"א תנו, ב ומגן אברהם; חזון איש שביעית ס, ד; אגרות משה אה"ע ח"ג כו; שבט הלוי ח"ג קסא. ובשו"ת אחיעזר ח"א לו) הורה שיש ליתן בזמן הזה תרומה לכהני חזקה להנאה של כילוי, כגון להאכיל לבהמתם).

ד. דין חלה כדין תרומה, אלא שיש אומרים שחלה בזמן הזה מדרבנן ותרומה דאורייתא [ולפי זה ל'אבעית אימא' דלעיל, לדברי הכל אין מעלים מחלה בזה"ל ליוחסין], ויש אומרים להפך, וכדלהלן.

ה. מבואר בברייתא שחילוק מתנות (= זרוע לחיים וקייבה) בכרכים שמצויים בהם עוברים ושבים, מהוה חזקה לכהונה. (ולפי מה שדחו שהברייתא מדברת להעלות לתרומה, אין הוכחה שמעלים מחילוק מתנות ליוחסין).

דף כה

מב. א. האם תרומה וחלה בזמן הזה מדאורייתא או מדרבנן?

ב. האם מעלים מתרומה / חלה דרבנן לחלה / תרומה דאורייתא?

ג. האם מעלים אדם לכהונה על פי קריאתו בתורה בבית הכנסת?

ד. האם מעלים אדם לכהונה על פי עדות קרובו?

א. לדברי רבנן אפילו למאן דאמר תרומה בזמן הזה דרבנן (ונחלקו תנאים בדבר ע' גדה מו) — חלה דאורייתא, שהרי שבע שכיבשו ושבע שחילקו נתחייבו בחלה ולא נתחייבו בתרומה. ואילו רב הונא בריה דרב יהושע אמר להם, אדרבה, אפילו למאן דאמר תרומה בזמן הזה דאורייתא — חלה דרבנן. (בבאבס אל הארץ — בביאת כולכם אמרתי ולא בביאת מקצתכם). וכן נחלקו תנאים בדבר, בשתי ברייתות.

א. הלכה כרב הונא בריה דר"י, ואפילו בימי עזרא חלה אינה מדאורייתא כי צריך 'ביאת כולכם'.

(רמב"ם בכורים ה, ה; יו"ד שכב, ב).

ולענין תרומה — לדעת הרמב"ם (תרומות ספ"א) והסמ"ג (עשה קלג) והחינוך (רפד) אינה אלא מדרבנן, ואפילו בימי עזרא — שצריך ביאת כולכם. והראב"ד השיג.

ב. העיקר הקובע שיהא רוב ישראל בזמן ביאתם לארץ, ולכן בימי יהושע שבאו כולם, נתחייבו בחלה מדאורייתא גם לאחר שגלו רוב ישראל ממנה ונשארו בה מיעוט ביהודה. (עפ"י מנחת חינוך

שפה, ג).

ב. מבואר בברייתות שמעלים מתרומה או חלה דרבנן לחלה או תרומה דאורייתא. התוס' (ד"ה נאמן) כתבו בתירוץ אחד שזהו רק למאן דאמר אין מעלים מתרומה ליוחסין, אבל למאן דאמר מעלים, אין מעלים מתרומה דרבנן לתרומה דאורייתא. ועוד צדדו לומר שלפי שניהם מעלים מתרומת דגן תירוש ויצהר בא"י אפילו היא מדרבנן לחלה דאורייתא, אבל מתרומת חו"ל או תרומת פירות דרבנן אין מעלים לתרומת א"י אפילו היא דרבנן.

ג. רבי אמי העלה אדם לכהונה על פי עדות שקרא ראשון בבית הכנסת ואחריו קרא לוי. וכן רבי יהושע בן לוי העלה ללויה עפ"י עדות שהיה קורא שני לאחר הכהן. כתבו פוסקים אחרונים: עתה שאין בודקים אחר העולה לתורה, גם כשאינו מוחזק וידוע לנו כלל, אפשר שאין להעלותו למעשר על פי זה. אך יש אומרים שבזמן שאין מיוחסים כלל, יש ליתן מעשר למוחזק כלוי אפילו אינו מיוחס.

ד. רבי העלה בן לכהונה על פי אביו שהעיד שהוא בנו וכהן. ודוקא להאכילו לתרומה שבידו הדבר, אבל לא להשיאו אשה (פירוש, אינו מצטרף עם אחר להשיאו אשה כיון שהוא קרוב. תוס'). רבי חייא סובר שאין להעלות על פי עדות קרוב מלבד במסיה לפי תומו, וכמעשה ברבי שהעלה אדם שהסיה לפי תומו שבהיותו תינוק ויוצא מבית הספר (היא עדות שאינו עבד (תוס'). אבל בלא"ה חוששים שמא הוא עבד וכד'. ואפשר דוקא כאן חוששים משום שהוא עצמו אינו יודע ביחוס משפתחו. ע' שעה"מ איס"ב כ,ה), טיהרוהו והאכילוהו תרומה. א. במשנת קדושין (ע"ט): מוכח שאין אדם נאמן על בניו להאכילם תרומה. ורבי חולק על אותו תנא. ואפשר שאותה משנה הולכת בשיטת רבי יהודה שמעלים מתרומה ליוחסין, לכך אין מעלים לתרומה על פי עד אחד. וגם לא על פי קרוב, אפילו בצירוף עד כשר. (עפ"י תוס'). ב. יש לשמוע מדברי התוס' (כו. ד"ה במסיה), שלמאן דאמר מעשר ראשון מותר לזרים, אין האב נאמן להעיד על בנו שלוי הוא להאכילו במעשר, שהרי אין בידו לעשות שיחלקו לו מעשר).

דף כו

מג. א. האם מחזיקים אדם לכהונה על פי עדות עצמו המסיה לפי תומו?
 ב. האם חלוקת מעשר ראשון ואכילתו מהוה חזקה לכהונה או ללויה?
 ג. איזהו 'ערער' שבכחו להוריד אדם מחזקת כהונה?
 ד. מה הדין כשיצא קול על כהן מסוים שהוא חלל, ואחר כך בא עד אחד והכשירו, ואח"כ באו שני עדים לפסלו, ושוב בא עד והכשירו?
 א. מחזיקים אדם לכהן להאכילו בתרומה על פי עדותו במסיה לפי תומו, כאמור. [ומבואר במקום אחר (ב"ק קיד:) דהיינו דוקא בתרומה דרבנן (כגון תרומת חו"ל או שאר פירות. תוס' כה:), אבל בתרומה דאורייתא אינו נאמן].

ב. למאן דאמר מעשר ראשון מותר לזרים, והוא הדין לחלל, אין אכילת מעשר מהוה ראייה כל כהונה או לוייה, אבל אם נותנים לו בתורת חלוקה הרי זו חזקה ללויה או לכהונה. ואפילו לדברי רבי אלעזר בן עזריה שאמר מעשר ראשון אף לכהן, ולאחר שקנס עזרא ללויים שלא עלו, הריהו ניתן רק לכהנים, אעפ"י כ' לפעמים יארע שנותנים אותו גם ללוי, ועל כן אין ראייה מחלוקת מעשר על כהונה. ואולם אם ידוע על פלוני שבן כהן הוא אלא שיצא עליו קול שהוא בן גרושה או חלוצה — אם יש עדות שחילקו לו מעשר, הרי זו חזקה על כשרותו.